แบบสรุปผู้บริหาร

[Executive Summary]

---

1. รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย

1.1 ชื่อเรื่อง

(ภาษาไทย) การพัฒนาเมืองน่าอยู่สำหรับผู้สูงอายุ

(ภาษาอังกฤษ) The Development of Age Friendly City

1.2 ชื่อคณะผู้วิจัย (นาย นาง นางสาว)

รศ. ไตรรัตน์ จารุทัศน์	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เลขหมายโทรศัพท์ 02-218-4354
ผศ.กิตติอร ศิริสุข	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เลขหมายโทรศัพท์ 02-218-4424
รศ.ภาวดี อังศุสิงห์	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เลขหมายโทรศัพท์ 02-218-4408

1.3 งบประมาณและระยะเวลาทำวิจัย

ได้รับงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 งบประมาณที่ได้รับ 2,415,000 บาท

ระยะเวลาทำวิจัย 18 เดือน ตั้งแต่ 29 ธันวาคม 2560 ถึง 28 มิถุนายน 2562

2. สรุปโครงการวิจัย

ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร์ ปี พ.ศ.2559 พบว่ากรุงเทพมหานครมีผู้สูงอายุร้อยละ 17.0 และกรุงเทพมหานครได้จัดทำและดำเนินการแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2557-2560) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ด้านผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีคุณค่าและมีความสุข ผลจากการประเมินแผนในระยะที่ 1 พบว่าไม่ผ่านเกณฑ์ในด้านการรวมกลุ่ม สุขภาพ ที่อยู่อาศัย อาชีพและการปรับปรุงอาคารสาธารณะ และผ่านเกณฑ์แค่ด้านข้อมูลข่าวสารและระบบขนส่งเท่านั้น นอกจากนี้จากผลการศึกษาข้อมูลงานโครงการวิจัยด้านผู้สูงอายุที่รวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติในช่วงปีงบประมาณ 2555-2559 พบว่ามีจำนวนถึง 568 โครงการ และมีโครงการวิจัยด้านสภาพแวดล้อมเพียง 55 โครงการเท่านั้น โดยโครงการวิจัยเกือบทั้งหมดเน้นการพัฒนาต้นแบบในเขตชนบท และปัญหาที่พบคือผลลัพธ์ที่ได้เป็นเพียงข้อเสนอแนะ ยังขาดการนำไปปฏิบัติ ทดลอง ทดสอบหรือทำเป็นต้นแบบอย่างแท้จริง

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสร้างความร่วมมือ การมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผน การสร้างกระบวนการ และเพื่อทำให้เกิดแนวทางการสร้างและส่งเสริมระบบการจูงใจให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ร่วมมือสนับสนุนดำเนินการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ

สำหรับผู้สูงอายุ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างต้นแบบหรือมาตรฐาน สร้างองค์ความรู้ เผยแพร่ความรู้และแนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ ภาคเอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้องในไปใช้ในการวางแผน การออกแบบและการก่อสร้างอาคาร สถานที่ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางกายภาพและภูมิทัศน์ ตลอดจนที่อยู่อาศัยเพื่อให้เหมาะสมกับผู้ใช้งานทุกสถานะ ทุกวัย

กระบวนการวิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาการอยู่อาศัยและความต้องการของผู้สูงอายุ และทำการคัดเลือกพื้นที่ศึกษาได้แก่ ชุมชนคลองพลับพลา เขตวังทองหลาง ซึ่งเป็นพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ ดำเนินการคัดเลือก ประชาคมและเก็บข้อมูลที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุเป้าหมายเพื่อทำการออกแบบและปรับปรุง จำนวนรวม 10 หลัง รวมถึงพื้นที่ส่วนกลาง 6 จุด

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะข้อมูลด้านกายภาพของชุมชนคลองพลับพลาตั้งอยู่ติดกับ ถนนรามคำแหง 39 มีรถเมล์สาย 36 ก และ 122 ร ผ่าน และมีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ล้อมรอบ เช่นมหาวิทยาลัยรามคำแหง ศูนย์แพทย์พัฒนา วัดเทพลีลา

ลักษณะบ้านของชุมชนคลองพลับพลา เป็นแบบบ้านชั้นเดียวและสองชั้น ที่ดินเช่ากับทางสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ มีศูนย์กลางเอนกประสงค์ชุมชน 2 จุด ระยะทางไปศูนย์ “บวร” ประมาณ 1,000 เมตร ชุมชนคลองพลับพลามีผู้สูงอายุทั้งหมด 114 คน แบ่งเป็นผู้สูงอายุเพศชาย จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 และผู้สูงอายุเพศหญิง จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 โดยมีการแบ่งช่วงวัยออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ผู้สูงอายุวัยต้น จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 ผู้สูงอายุวัยกลาง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 และผู้สูงอายุวัยปลาย จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 16.6 สถานภาพของผู้สูงอายุชุมชนคลองพลับพลาส่วนใหญ่คือ สมรส คิดเป็นร้อยละ 57.9 รองลงมาคือ หม้าย คิดเป็นร้อยละ 32.5 และโสด คิดเป็นร้อยละ 9.6

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุชุมชนคลองพลับพลา มีรายได้ทั้งหมด 112 คน คิดเป็นร้อยละ 98.2 โดยส่วนใหญ่มาจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จากครอบครัว และจากการทำงานปัจจุบัน ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 ของจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด และมีรายได้ไม่เพียงพอ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 ของจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด

ด้านสุขภาพและสิทธิการรักษา พบว่าผู้สูงอายุ มีโรคประจำตัวเกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด และโรคที่เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ โรคความดันโลหิต คิดเป็นร้อยละ 58.8 รองลงมา คือ โรคเบาหวาน ในส่วนของสิทธิการรักษา ผู้สูงอายุชุมชนคลองพลับพลาส่วนใหญ่ใช้สิทธิบัตรทอง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 78.0 ของจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด

สถานภาพการอยู่อาศัย พบว่า ผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับบุตรมากที่สุด จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 อาศัยอยู่กับหลาน จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตร จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 18.4 ทั้งนี้พบว่าผู้สูงอายุ มีบ้านเป็นของตนเอง จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 84.0 รองลงมา คือ อาศัยอยู่กับบุตรหรือญาติ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0

การปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุจำนวน 10 หลัง พบว่าลักษณะที่อยู่อาศัยที่ได้รับการปรับปรุงเป็นบ้านเดี่ยว 1 ชั้น และบ้านเดี่ยว 2 ชั้น จำนวนอย่างละ 5 หลัง โดยที่อยู่อาศัยทั้ง 10 หลังมีการปรับปรุงในส่วนการติดตั้งราวจับในห้องน้ำ ทางเดินในบ้าน (คิดเป็น ร้อยละ 100) และเพิ่มเติมอุปกรณ์เครื่องช่วยใน

ชีวิตประจำวัน เช่นเก้าอี้อาบน้ำภายในห้องน้ำ ไฟเปิด-ปิดอัตโนมัติ และมีบ้าน 2 หลัง ที่มีปัญหาเรื่องสมรรถนะร่างกาย ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มกายอุปกรณ์ที่ทำจากวัสดุที่หาได้ง่าย และช่างชุมชนเป็นคนทำเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนภายในชุมชน

การปรับปรุงพื้นที่ส่วนกลาง ผู้สูงอายุและคนในชุมชนส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ส่วนกลางหลัก 2 พื้นที่ คือ ลานกีฬากลางชุมชนคลองพลับพลและลานออกกำลังกายชุมชนคลองพลับพลา และเมื่อทำการประชาคมคัดเลือกพื้นที่ส่วนกลาง ผู้สูงอายุและคนในชุมชนเสนอปรับปรุงพื้นที่ส่วนกลางดังนี้

ลานกีฬากลาง ปัญหาคือ ห้องน้ำเดิมไม่สามารถใช้งานได้ ทางเข้ามีพื้นต่างระดับ และพื้นสนามเด็กเล่นมีแผ่นยางที่ชำรุด ทำให้เกิดการสะดุดหกล้มได้ง่าย ปรับปรุงโดยการสร้างห้องน้ำคนพิการเพิ่มเติมจำนวน 1 ห้อง และปรับปรุงห้องน้ำเดิมด้วยการเปิดช่องผนังให้แสงและลมเข้าได้อย่างทั่วถึง ภายในห้องน้ำติดตั้งราวจับที่เหมาะสม และเปลี่ยนท่อระบายน้ำให้ไม่ตัน จัดทำทางลาดทางเข้า-ออก เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้งานได้สะดวก และการเปลี่ยนพื้นสนามเด็กเล่น ให้เรียบเสมอกัน เพื่อไม่ให้เกิดการสะดุด หกล้ม

ลานออกกำลังกาย ปัญหา คือพื้นที่บริเวณลานออกกำลังกาย มีพื้นต่างระดับ ไม่มีที่นั่งพัก ปรับปรุงโดยการสร้างสวนนั่งเล่นสำหรับผู้สูงอายุหลังการออกกำลังกาย

ต้นแบบสวนผักข้างชุมชน ปัญหาคือ พื้นที่ว่างในชุมชนไม่ได้มีการใช้ประโยชน์ ทางผู้สูงอายุได้รวมกลุ่มเพื่อขอพื้นที่ว่างจากสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ เพื่อจัดทำสวนปลูกผักในชุมชน ทางผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบเพื่อให้สะดวกต่อการใช้งานของผู้สูงอายุและดำเนินการประสานงานกับ บริษัท อีสท์ เวสท์ ซีด จำกัด เพื่อช่วยเรื่องเมล็ดพันธ์และอบรมการปลูก

การวิเคราะห์ผลการวิจัย จากการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและพื้นที่สาธารณะในโครงการ พบว่าตรงตามแนวคิดเมืองน่าอยู่ขององค์การอนามัยโลก (WHO) ในด้านกายภาพเกือบทุกรายการ โดยในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยได้ดำเนินการสอดคล้องกับการก่อสร้างด้วยวัสดุที่เหมาะสมและโครงสร้างที่มั่นคงแข็งแรง การปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้สูงอายุ ติดตั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมความสะดวกสบายภายในบ้าน และใช้งบประมาณน้อย ส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถอาศัยในที่เดิมได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย สำหรับพื้นที่สาธารระ ได้ดำเนินการสอดคล้องทั้งด้านสภาพแวดล้อม พื้นที่สีเขียวและทางเท้า ที่นั่งพักกลางแจ้ง บาทวิถี สุขา นอกจากนี้ยังมีการใช้วัสดุพื้นที่เพื่อจัดทำเป็นนวัตกรรมที่ใช้งานได้ ซ่อมแซมง่ายและค่าใช้จ่ายน้อย สามารถผลิตได้เองในชุมชน จึงส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินการปรับปรุงสภาพแวดล้อมได้ นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยในระยะเริ่มแรก ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ช่างชุมชนและผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชน ในการระดมความคิด วางแผนเพื่อพัฒนาพื้นที่ส่วนกลางในชุมชนให้เกิดประโยชน์ มีความปลอดภัยและคนทุกวัยสามารถเข้ามาใช้งานได้ ในช่วงระยะเวลาของการปรับปรุงมีเด็ก เยาวชนและคนในชุมชน เจ้าหน้าที่จากสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์และจิตอาสาจากชุมชนอื่นในเขตวังทองหลางเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุง บริษัท โฮม โปรดักส์ เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน) หรือ โฮมโปร มีส่วนร่วมในการลดค่าวัสดุที่ และบริษัท อีสท์ เวสท์ ซีด จำกัด ในการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ ต้นกล้าพืชผักสวนครัว หนังสือความรู้เรื่องโรคพืช และอบรมความรู้เกี่ยวกับพืชผักสวนครัวให้แก่ผู้สูงอายุและคนในชุมชนที่มีความสนใจ นอกจากนี้ยังมีทางสำนักงานเขตวังทองหลางและทาง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตบางกะปิ-วังทองหลาง เข้ามาให้ความสนใจในโครงการ และร่วมมือในการช่วยจัดทำแปลงผักในชุมชน

ผลการประเมินหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยตามแนวคิดของ ICF พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีการเคลื่อนไหวที่ดีขึ้น แต่ต้องมีการใช้อุปกรณ์ช่วยในการพยุงร่างกายในระหว่างที่มีการปรับเปลี่ยนอิริยาบถ ทั้งไม้เท้าของผู้สูงอายุเองและราวจับที่ได้มีการติดตั้งให้ผู้สูงอายุในจุดต่างๆ ที่ผู้สูงอายุใช้งานเป็นประจำและมีความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเคลื่อนไหวหรือปรับเปลี่ยนอิริยาบถต่างๆ ได้ดีมากยิ่งขึ้น สามารถทำได้เองโดยไม่ต้องมีผู้ช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือน้อยลง ลดภาระของผู้ดูแล และผู้สูงอายุเองก็มีความสุขที่ได้ทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ด้วยตนเองมากขึ้น

ด้านความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัย พบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากทำให้รู้สึกปลอดภัยและสะดวกสบายในการใช้ชีวิตประจำวันมากขึ้น สามารถทำสิ่งต่างๆ และเคลื่อนที่ได้ด้วยตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะในจุดที่มีราวจับ ทั้งราวจับภายในห้องน้ำและราวจับบริเวณประตู เนื่องจากที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นพื้นหรือทางต่างระดับและไม่มีทางลาด ทำให้อาจจะเกิดการสะดุดและหกล้มได้ง่าย บางบริเวณเป็นพื้นลื่นที่เสี่ยงต่อการหกล้ม การติดตั้งราวจับในบริเวณดังกล่าวทำให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ในการพยุงตัวและเคลื่อนไหวได้อย่างปลอดภัยมากขึ้น รวมไปถึงการใช้สุขภัณฑ์แบบนั่งราบและการใช้เก้าอี้อาบน้ำที่ทำให้กิจวัตรในห้องน้ำทำได้อย่างปลอดภัยมากขึ้น ความเสี่ยงในการหกล้มจึงมีน้อยลงตามไปด้วย โดยในส่วนนี้ไม่เพียงแต่ผู้สูงอายุเท่านั้นที่ใช้ได้ ผู้ดูแลและทุกคนในบ้านก็สามารถใช้ได้เช่นเดียวกัน จึงทำให้การปรับปรุงที่อยู่อาศัยนี้เป็นที่พึงพอใจของผู้สูงอายุ ผู้ดูแล และทุกคนในบ้าน

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุในการปรับปรุงพื้นที่ส่วนกลาง พบว่าคนในชุมชนมีความพึงพอใจในการปรับปรุงพื้นที่ส่วนกลางเป็นอย่างมาก โดย**ห้องน้ำส่วนกลาง** มีผู้สูงอายุ เด็ก/เยาวชน และคนในชุมชนมาใช้งานในห้องน้ำส่วนกลางมากขึ้น เนื่องจากมีความสะดวกสบาย สะอาด มีการปรับเปลี่ยนสุขภัณฑ์แบบนั่งราบใหม่ ติดตั้งราวจับ และยังมีปุ่มกดฉุกเฉินที่สามารถใช้งานได้จริง ทำให้รู้สึกมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น **สนามเด็กเล่น** เด็ก/เยาวชนเข้ามาใช้งานมากขึ้น โดยการปรับพื้นยางใหม่ใช้การเทพื้นยางเป็นผืนเดียวกัน ไม่มีรอยต่อ ทำให้พื้นราบเรียบเสมอกันและทำความสะอาดได้ง่ายมากขึ้น **สวนนั่งเล่น** คนในชุมชนเข้ามาใช้งานพื้นที่มากขึ้น นอกจากจะใช้นั่งพักระหว่างการออกกำลังกายแล้ว ยังเป็นที่พบปะพูดคุยกันของคนในชุมชนอีกด้วย **แปลงปลูกผัก** คนในชุมชนให้ความสนใจอย่างมาก โดยเฉพาะผู้สูงอายุและเด็ก เนื่องจากได้เข้ามาพัฒนาร่วมกัน และยังมีการปลูกพืชผักสวนครัว จึงมีผู้เข้ามาดูแลต้นกล้าและเมล็ดพันธุ์ที่ได้ปลูกไว้ การใช้พื้นที่จึงมีประโยชน์มากขึ้น และจะขยายผลใช้พื้นที่ริมคลองทั้งหมดในการปลูกผักสวนครัว เพื่อให้คนในชุมชนได้นำไปประกอบอาหารในครัวเรือน นำไปแปรรูป หรือขายเป็นรายได้ให้ตนเองได้อีกด้วย และที่สำคัญในปัจจุบันทางชุมชนได้ขยายพื้นที่สวนผักจากต้นแบบที่โครงการเริ่มดำเนินการไว้ โดยความร่วมมือจากชุมชน สำนักงานเขตและสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์

ข้อเสนอแนะการวิจัย ด้านนโยบาย รัฐบาลควรนำประเด็นการพัฒนาเมืองน่าอยู่สำหรับผู้สูงอายุ ในเรื่องการปรับสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย จัดทำเป็นวาระแห่งชาติ สำหรับกระทรวงต่าง ๆ ควรรักษา

สิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยการสนับสนุนด้านการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและพื้นที่ส่วนกลางชุมชนให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ดำเนินการปรับแก้กฎหมายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับ พรบ. และบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเคร่งครัด รวมถึงส่งเสริมมาตรการปรับปรุงสภาพแวดล้อมรองรับสังคมสูงวัย โดยสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีฐานะสามารถปรับปรุงหรือซื้อที่อยู่อาศัยใหม่ได้ในราคาถูก บุตรหลานที่ปรับปรุงหรือดูแลด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุสามารถนำมาลดหย่อนภาษี ภาคเอกชนที่ผลิตอุปกรณ์หรือประกอบกิจการปรับปรุง สามารถลดหย่อนภาษีได้ ผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์หรือผู้จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุที่จดทะเบียนสามารถขอการส่งเสริมการลงทุน นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดคือควรมีการส่งเสริม ให้ความรู้ ความเข้าใจในการปรับสภาพแวดล้อมแก่ผู้สูงอายุและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการปรับสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัยต่อไป

3. บทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract)

บทคัดย่อภาษาไทย

งานวิจัยด้านการออกแบบ ปรับปรุงที่อยู่อาศัยและพื้นที่ส่วนกลางสำหรับผู้สูงอายุ มีผู้ทำการศึกษาอยู่จำนวนมาก แต่พบว่างานวิจัยที่ดำเนินการในกรุงเทพมหานครในเรื่องนี้ยังมีน้อยและยังขาดต้นแบบที่เป็นรูปธรรมในการปรับปรุง การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสร้างความร่วมมือ การมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผน การสร้างกระบวนการ และเพื่อทำให้เกิดแนวทางการสร้างและส่งเสริมระบบการจูงใจให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ร่วมมือสนับสนุนดำเนินการพัฒนาพื้นที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างต้นแบบหรือมาตรฐาน สร้างองค์ความรู้ เผยแพร่ความรู้และแนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ ภาคเอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้องในไปใช้ในการวางแผน การออกแบบและการก่อสร้างอาคาร สถานที่ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางกายภาพและภูมิทัศน์ ตลอดจนที่อยู่อาศัยเพื่อให้เหมาะสมกับผู้ใช้งานทุกสถานะ ทุกวัย

สำหรับกระบวนการวิจัยได้คัดเลือกพื้นที่ศึกษา คือชุมชนคลองพลับพลา เขตวังทองหลาง ซึ่งเป็นพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ ดำเนินการคัดเลือก ประชาคมและเก็บข้อมูลที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุเป้าหมายเพื่อทำการออกแบบและปรับปรุง จำนวนรวม 10 หลัง รวมถึงการปรับปรุงพื้นที่ส่วนกลาง

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนคลองพลับพลามีผู้สูงอายุทั้งหมด 114 คน แบ่งเป็นผู้สูงอายุเพศชาย ร้อยละ 39.5 และผู้สูงอายุเพศหญิง ร้อยละ 60.5 สถานภาพของผู้สูงอายุชุมชนคลองพลับพลาส่วนใหญ่คือสมรส คิดเป็นร้อยละ 57.9 ปัญหาที่พบสำหรับที่อยู่อาศัยได้แก่ความทรุดโทรมของที่อยู่อาศัย ห้องน้ำไม่เอื้อต่อการใช้งาน พื้นที่ใช้สอยภายในบ้านไม่เป็นระเบียบ และบันไดบ้านค่อนข้างชันและไม่มีราวจับ และปัญหาที่พบสำหรับพื้นที่ส่วนกลางได้แก่ ห้องน้ำส่วนกลางผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าใช้ได้

การปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 10 หลัง พบว่ามีการปรับปรุงในส่วนการติดตั้งราวจับในห้องน้ำ ทางเดินในบ้าน (คิดเป็น ร้อยละ 100) และเพิ่มเติมอุปกรณ์เครื่องช่วยในชีวิตประจำวัน เช่นเก้าอี้อาบน้ำภายในห้องน้ำ ไฟเปิด-ปิดอัตโนมัติ และมีบ้าน 2 หลัง ที่มีปัญหาเรื่องสมรรถนะร่างกาย ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มกายอุปกรณ์ที่ทำจากวัสดุที่หาได้ง่าย และช่างชุมชนเป็นคนทำเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนภายในชุมชน

การปรับปรุงพื้นที่ส่วนกลาง มีการดำเนินการดังนี้ ปรับปรุงลานกีฬากลาง โดยการสร้างห้องน้ำคนพิการเพิ่มเติมจำนวน 1 ห้อง และปรับปรุงห้องน้ำเดิม จัดทำทางลาดทางเข้า-ออก และเปลี่ยนพื้นสนามเด็กเล่น ให้เรียบเสมอกัน ปรับปรุงลานออกกำลังกาย โดยการสร้างสวนนั่งเล่นสำหรับผู้สูงอายุ สร้างต้นแบบสวนผักข้างชุมชน

ผลการประเมินพบว่าผู้สูงอายุและคนในชุมชนมีการใช้งานพื้นที่สาธารณะที่ได้รับการปรับปรุงมากขึ้น และผู้สูงอายุพึงพอใจในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากทำให้รู้สึกปลอดภัยและสะดวกสบายในการใช้ชีวิตประจำวันมากขึ้น สามารถทำสิ่งต่างๆ และเคลื่อนที่ได้ด้วยตนเองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้ คือควรมีมาตรการลดหย่อนภาษี ที่ปรับปรุงที่อยู่อาศัยและพื้นที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ มีการจัดการอบรมช่างในชุมชน เหมาะสมกับคนชุมชน โดยใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม กายอุปกรณ์หรืออุปกรณ์อื่น ๆ และยังสามารถผลิตใช้เองในชุมชนได้

Abstract

There are many researches of design for housing development and common space for elderly people. But only a small number of the researches were studied in Bangkok province and lack of substantial design in order to follow. Hence, this research aims to promote the processes of cooperation and participation between involved agencies for creating processes planning. Furthermore, to create and promote motivation system guidelines for various agencies, both public and private sectors. In addition, to create substantial or standard design and to create knowledge in order to publicize knowledges and practical guidelines for government officials, private sector and those who involved for Design and construction of buildings planning, as well as physical and landscape environments for the result of housing for all.

For the research process, the study area was selected is Klong Plubpla community located in Wang Thong lang District which is the area of the Crown Property Bureau. Housing of the elderly were selected and collected information as a sample. The goal is to design and improve the total number of 10 houses, including 6 common areas.

The study indicated that Klong Plubpla community has 114 elderly, divided into 39.5 percent of male elderly and 60.5 percent of female elderly. 57.9 percent of them married. It was found that 29 percent of the elderly live with their children at the most. 84 percent of their own houses were pointed housing problems are the deterioration of housing, unfavorable lavatory, unorganized living space and the house stairs without handrails are quite steep causing fall accidents. Moreover, problems encountered for common areas are unable to access lavatory for elderly, outdoor walk way in community has drain cover that are damaged or opened as well as slippery exercise area where may cause danger.

The development of housing for ten elderly people showed improvement in the installation of handrails in the lavatory and In-house walkway (100 percent) beside that daily auxiliary equipment such as shower chairs in the bathroom, automatic on-off lights were installed. There are 2 houses of elderly with physical issue therefore the researcher added some mobility aids for them. These are made from available materials in community. Community's technicians were chosen to produce the mobility aids to create sustainability for their community.

The development of common areas action as follows: In the central sports court one additional disabled lavatory was built and the original lavatory was renovated, the entrance-exit ramp was built, and the playground surface was smoothened. For exercise area, the

leisurely garden for elderly and vegetable garden nearby the community as a model were built. Community's drain cover was repaired and changed to prevent accidents.

Suggestions in this research is should have a tax reduction measure for any development of housing and public areas for the elderly. Technician's training is provided and suitable for people in the community by using local materials. Mobility aids or other equipment innovation is stimulated for producing and using in the community.